

roferar en català central i del NE. *Garrofereda*.

Garrofi 'pinyol de la garrofa' (a Silla fabriquen oli amb el *garrofi*, 1956), eiv. «*garruvi*: hueso de algarroba», PzCabr.). *Garrofina*. *Garrojam*. *Garrojat*. *Garrofejar*. *Garrojó*. *Garroví*; *garrovinós* etc. *Agarrojat*, *engarrojar-se*, *engarrovar*.

Garrojal [Lab. 1839], *ciretes garrofals*, dit d'una mena de cireres molt grossers (Rialb de Nog., 1963, s. *gañófals*); imitat també pel castellà, *guindas garrofales* [1611, Covarrubias], segurament per una ponderació de llur grandària, comparada audaçment a la d'una garrofa, i després es digué *guindas i cerezas garrafales*, probablement perquè en cast. no existeix *garrofa*, però sí *garraja*; més tard d'altres ho estengueren a *zanahorias garrafales* (Quevedo), *narices garrafales* (Tirso de Mo.) i com a adjectiu ponderatiu de qualsevol cosa enorme, veg. MLWagner (VKR III, 120), i DCEC (s. v. *algarroba*): del castellà degué tornar després al cat. *garrajal* amb aquest valor estraferet.

1 Cal desconfiar d'algun NL (*Bar de la ~*), que pot venir d'un altre sentit; així *La Garrofera*, el gros reallenc dependent d'Alzira, deu venir més aviat de *Partida Garrofera* per la molta garrofa que cullen per allà.

Garrojal, *garrofer*, *garrofi*, *garrofina*, V. *garroja* *Garrojó*, V. *garroja* i *garraja* *Garroll*, *garrolla*, *garrollar*, V. *garric* *Garromatxo*, *garronada*, V. *garra* *Garronar*, V. *borró* (BORRA) *Garronejar*, *-oner*, *-onera*, V. *garra* *Garropassa*, V. *borradura* (BORRA) *Garrós*, V. *garra* *Garrossa*, V. *crossa* *Garrot* 'gruix de cama, de braç', V. *garra*

GARROT, probablement pres del fr. *garrot* 'bastó fort', avui una mica antiquat, però ja antic, sobretot amb el sentit de 'projectil de ballesta', alteració del fr. ant. *guaroc*, *waroc*, que volia dir això mateix i sobretot 'garrot de garrotar una càrrega': derivat del verb fr. ant. i dial. *garokier*, *waroquer*, 'garrotar la càrrega d'un animal', que s'oposa com a ètimon un verb francic **WROKKAN* 'torçar fortament', cf. flamenc *wrooken* 'retorçar, descaragolar', que sembla relacionat per una banda amb el b-al. mj. *wroken* 'barallarse', b-al. mj. i neerl. *wrok* 'odi', per l'altra amb el b-al. i neerl. *wriikken* 'tirar d'ací d'allà', 'remoure a força de rems', al. *wriicken* 'sirgar un bot', suec i noruec *wriikka* 'desllorigar', 'donar-se una girada de peu', i en fi amb l'angl. *wry* 'torçat' (angl. ant. *wrigian*), *wriggle* 'anguilejar, viciar-se sinuosament'. □ 1.ª doc.: *garrot* 1460 'el d'estrènyer la càrrega'; *garrotar* 'estrènyer amb garrot' c. 1390, i potser ja tots dos en un doc. de 1321; *garrot* 'bastó gruixut' 1695, Lacav.

En el sentit de 'bastó de pegar etc.' que avui ens és més familiar, és un mot només documentat en dates bastant modernes, tant en cast. *garrote* (princ. S. XVII, *Quixot* etc.), com en català, on no en tinc notícia fins a Lacav. «bastó gruixut, crassior baculus; batre o pegar algú ab un garrot». 1 Parlant de càrregues i de lligar amb garrot ja apareix bastant abans; parlant de la càrrega de bèsties «l'asna aquella / --- / sens tragner /

ni altra guarda, / sens bast, albarda, / collar, tifells / --- / la sobrecàrrega, / bagues, civelles, / garrots, armelles / ---», JRoig (*Spill*, 13172).

Val la pena subratllar que el verb *garrotar* el trobem ja abans, en clàssics, i essencialment, sempre amb aquest valor, sigui comparant-hi figuradament la lligada estreta del cos d'una persona, sigui pròpiament de la càrrega: «porien fer que de nits ab los ginyos los fossen tramesos sacs de farina ben *garrotats* ab cordes, dins altres sacs, qui no-s trencassen per lo colp del giny», Eiximenis (*Regiment*, cap. 319); Bernat Metge, l'usa absolutament, sense complement, ús que no estranya estant construït explícitament com a comparació: «cascun jorn troben guises <'modes'> novelles, deshonestes e sumptuoses: --- adés escombren les careres ab les mànegues, adés les porten trossades a mig braços; adés les fan tan estretes que par que vullen *garrotar*; adés les fan tan amples, que par que porten a cascuna part un mantó» (*Lo Somni* IV, NCL., 154.26).

2 Sembla que apareixen tots dos, verb i substantiu, en un text del qual no sé detalls, però fet conèixer en una publicació responsable, que els data de 1321: «*garrotà* e turmentà la dita muller sua ab un cordell de canem e ligà-li-la <sic> entorn del cap, *garrotan-la-li* ab un *garrot*» (*Estudios de Ed. Med. d. l. Cor. Arag.*, dir. Lacarra v, 204-5). Es tracta, doncs, com sempre, de lligar molt fortament i retorçant la corda amb un bastó; i això encara no és el suplici mortal, si bé és ja una tortura, i constitueix el punt de partida d'aquell, del qual tenim notícia primera pel passatge dels *Ardits* barcelonins de 1573, citat pels *DAG* i *AlcM*. D'altra banda el catregar lligant en aquella forma dóna lloc a la denominació dels «traginers apellats vulgarment *de garrot*», doc. mall. de 1496 (*BSAL* VIII, 235a), que ja quedà estereotipada; el mall. Martí Serra, c. 1640, ens parla també d'un «domador de cavalls de *traginers de garrot*» 2 (*JMBover*, *BiEscrBal*. II, 382).

Això sí que figura en lèxics força antics: «*lo garrot*: lignum inflexum; *garrotar* la càrrega: funem per onus ductum --- contorquere; ---; apretar o *garrotar* mes: contendere funes», OPou (*ThPu.*, 38, 39). Això esdevé lloc comú en els romanços i cançons de presos, bandolers i rebels (on m'abstinc de canviar l'anàlisi de mots que hi posà MilàF, tot i que podem dubtar de si és eng. o g. o ag-): «En Bach / --- tan promte com va sé abaix, / fortament l'engarrota», «Rendit és lo Rey de Fransa / --- / l'en prenen y l'engarrota», / l'en menan dret a Madrit» (versió recollida a Ripoll o Vic), «ya 'ls en 'gafan, ya 'ls en lligan / ya 'ls en *garrotan* de brassos» en la història del bandoler *Serraller* (c. 1780); «els fadrins de Catalunya - de poder-los agafar / --- a Barcelona 'ls deixaven - *garrotats* com uns traydós», c. 1817, MilàF (*Romllo.*, 82B, 80C, 117.22, 98.32).

En clar només en traïem que la llengua ha vacil·lat entre *garrotar* i *agarrotar*. En efecte, encara que el *DFa*. no hagi admès sinó aquell (a exemple de Metge i Eiximenis), avui sens dubte *agarrotar* és més difós en l'ús normal, i no incorrecte, del català central; *AlcM* en dóna testimonis de NOLLER, PONS MASS. i el *Canç. Pop.* de PBriz, i és el que usa Ed. Fontserè: «ag-: re-